

Genel Liselerde Karşılaşılan Disiplin Sorunlarının Uzamsal İncelenmesi: İstanbul'dan Bir İlçe Örneği

Nihat Gurel Kahveci*

Istanbul Üniversitesi

Özet

Bu çalışma 2006-2007, 2007-2008, 2008-2009, 2009-2010 yılları boyunca işlenen okul disiplin sorunlarının ve ceza kayıtlarının ve karşılaşılan disiplin sorunlarının niteliklerinin aydınlatılması için ileri bir adım atmaktadır. Bu çalışma aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı'nın disiplin yönetmeliğine göre öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında almış oldukları disiplin cezalarını incelemiştir. Bu uzamsal çalışma İstanbul ilinde bir ilçede yaşanan disiplin sorunlarını aydınlatmaya çalışmaktadır. Veriler, incelenen genel liselerdeki disiplin karar defterlerinden elde edilmiştir. Veriler doküman analizi yöntemi ile analiz edilmiş, kategorilere ayrılmış ve tablolarda gösterilmiştir. Best (1959) (aktaran Karasar, 2007, s. 183) bu yöntemi " mevcut kayıt ya da belgelerin veri kaynağı olarak sistemli incelenmesi" olarak ifade etmiştir. Araştırmada incelenen bilgiler disiplin kayıt defterlerinde öğrenci ile ilgili elde edilen verilerden elde edilmiştir. Bu bilgiler cinsiyet, başarı durumu, ekonomik durum, ebeveynlerinin durumu, öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlar, sınıf düzeyi ve disiplin cezalarının niteliklerine göre dağılımlarıdır. Araştırmanın bulguları göstermiştir ki erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha fazla istenmeyen davranışlarda bulunmuş ve disiplin cezaları ile karşılaşmışlardır. Çalışma sonuçları ayrıca hangi istenmeyen davranışların incelenen eğitim-öğretim yılları boyunca ortaya çıktığını tespit etmiştir. Öğrencilerin başarı düzeyi, cinsiyet, ebeveynlerinin durumları, öğrencilerin disiplin cezalarında hangi şekillerde ortaya çıktığı araştırmanın bulgularının ve sonuçlarının açıklandığı sunumda tartışılacaktır. Bu çalışma bir ilçe örneğinde genel liselerde var olan disiplin sorunlarını aydınlatması ve sonraki araştırmalara bilgisel altyapı oluşturması açısından önem taşımaktadır.

*Yrd. Doç Dr. İstanbul Üniversitesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi. E-posta: nihatgurel@yahoo.com.

** Bu çalışmanın ön bulguları 3. Eğitim Araştırmaları Birliği Kongresinde sunulmuştur.

Cezanın belki de en önemli eksikliği, kötü davranışı durdurabilmesine rağmen, iyi olanı tek başına başlatamayacağı gerçeğidir.

Smith, J.C. & Laslett, R. (2002, s. 108)

Kuramsal Çerçeve

Disiplin Nedir?

Latince kökenli disiplin sözcüğünün anlamı öğrenmek, öğretmek; eğitsel anlamı ise, insanı özdenetime kavuşturmak için eğitmektir. İnsanın, özdenetime ulaştığında disiplin uygulamasına gerek kalmadan davranışlarını toplumsal ve törel kurallara uygun olarak yönlendirebileceği varsayılır.

Başaran (2006) disiplini “Öğrencilerin okula uyumunu sağlamak için kurulan yaptırım düzeni” olarak tanımlar (Başaran, 2006, s.368). Başaran’ a göre disiplin, öğrencilere okulda uyulması gereken davranışların kurallarını öğretmek, öğrencilerin bu kurallara uygun olarak davranıp davranmadığını izlemek, uygun davranmayı alışkanlığa dönüştürenleri ödüllendirmek ve aykırı davranmayı alışkanlığa dönüştürenleri cezalandırmayı amaçlar. Bu tanıma göre disiplin bir öğrenme sürecidir. Disiplin sistemi, örgütün yargı düzenidir. Buna göre ilke ve kurallara uygun olmayan davranışları yapanların disiplin yoluyla bunlara uyumu sağlanır (Başaran, 2006).

Günlük yaşamda “disiplin” sözcüğü genellikle bir grubun, bir örgütün kuralları, düzeni anlamında kullanılmakta; bu düzeni sağlamaya da disiplini sağlama denmektedir. Diğer yandan “disipline etme, disipline sokma” kullanımları da bu durumdan etkilenecek çeşitli kimselerin olması durumunu anlatmaktadır. Genel sonuç olarak disiplinin;

- Bireyin kendi kendini uygun davranış için denetlemesi.
- Bir örgütteki düzenin sağlanması ve sürmesi için bireylerin uygun davranışları göstermesi.
- Bireylerin uygun davranışları göstermesi için gerekli önlemlerin alınması ve yanlış davranışların düzeltilmesi anlamına geldiği söylenebilir.

Disiplin, genelde okul toplumunun uygulayıcıları ve üyeleri tarafından sık kullanılan bir terimdir. Ancak disiplin kavramının anlamı üzerinde tam bir anlaşmaya varılamamaktadır. Çünkü uygulamada okul toplumunun değer ve inançları etkili olmaktadır. Okul disiplini deyince öğrencinin okul düzenine uygun davranması, bunun için gerekli önlemlerin alınması ve düzenlemelerin yapılması akla gelmelidir (Sarpkaya, 2005).

Disiplin, okulda düzeni ve huzuru sağlamak ve eğitimin sağlıklı bir şekilde işlemesine uygun bir ortam hazırlamak için hazırlanmış bir yaptırım düzenidir. Bu doğrultuda öğrencilere hangi davranışlarda bulunmamaları gerektiği belirtildikten sonra, öğrencilerin davranışları kontrol altında tutularak disipline aykırı davranışların cezalandırılabilmesi sağlanabilmektedir. Asıl amaç öğrenciyi cezalandırmak değil, istenmeyen davranışların gerçekleşmesini caydırıcı bir ortam elde etmektir. Disipline aykırı davranışlar Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin üçüncü kısmının birinci bölümünde sıralanmış ve bu davranışlara karşılık gelen cezalar belirtilmiştir (Erkesici, 2005).

Yasa ve düzenlemelerin toplulukta baskın olması niteliği olarak tanımlanan disiplin, eğitim ve öğretimin sürdürülebilmesi için gerekli unsurlardan birisidir. Disiplinsiz bir eğitimden söz etmemiz mümkün olmamakla birlikte; aşırı baskıcı disiplin uygulamalarıyla etkili öğretimin gerçekleşmesi mümkün değildir. Eğitim kurumlarında disiplin uygulamaları geçmişten günümüze kadar tartışılmış ve etkili eğitim için uygun disiplin modelleri araştırılmıştır (Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar 2005, sayı: 166).

Charles (2002) disiplini, okullarda öğrencilerin uygun davranışlar göstermeleri için onlara yardım etmek için yaptıklarımızdır şeklinde tanımlamaktadır. Charles, etkili disiplini iyi ilişkilerin varlığını devam ettiren ve işbirliği için gönüllülüğü sürdürürken öğrencinin uygun davranışlar göstermesine yardım etmektir şeklinde tanımlamaktadır.

Disiplin ve ceza kavramları genellikle birbirleriyle eş anlamlı ve zaman zaman da değişimli kavramlar olarak kullanılmaya başlanmıştır. Oysa bu iki kavram birbirlerinden önemli bir şekilde ayrılmaktadır. Ceza, istenilmeyen veya zararlı olarak adlandırılan davranışa karşı gösterilen tepkidir. Disiplin ise istenilmeyen davranışa ilişkin problemlerin olmadan önce, olduğunda ya da olduktan sonra alınacak tedbirler ve yapılanlarla ilişkili süreçleri içerir (Çelik, 2008).

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği 4. maddesinde tanımlar bölümünde “Disiplin” kavramının tanımlanmadığı ancak “Disiplin Cezası” tanımının yapıldığı görülmektedir. Bu tanımda: “Öğrencilerin kendilerinden beklenen davranışları göstermemeleri ve belirlenen kurallara uymamaları halinde verilen kınama, okuldan kısa süreli uzaklaştırma, okuldan tasdikname ile uzaklaştırma ve örgün eğitim dışına çıkarma cezalarından birisini” şeklinde ifade edildiği görülmüştür. Yönetmelikteki bu tanıma bakıldığında disiplinin beklenen davranışları gösterme ve belirlenen kurallara uyma, beklenen davranışları göstermeme ve belirlenen kurallara uyulmaması halinde de cezalandırılması olarak algılandığı söylenebilir. (Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül Ve Disiplin Yönetmeliği 19.1.2007/26408)

Okulda Disiplin, Disiplin Sorunları Hakkındaki Araştırmalar

Okulda disiplin sorunlarıyla ilgili yapılmış olan araştırmaların; öğretmen, öğrenci ve velilerin sınıf içindeki hangi davranışları niçin istenmeyen davranış olarak tanımladıkları, öğrencilerin öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerini nasıl algıladığı, aile içinde bu davranışlarla nasıl baş edildiği ve bu süreçte öğretmenlerin ailelerden, öğrenci ve ailelerin öğretmenlerden beklentileri ile ilgili konulara açıklık getirmede yetersiz kaldığı düşünülmektedir (Sadık, 2006).

Edwards (1997 akt. Çelik, 2008) okullarda disiplin sorunlarına kaynaklık edebilecek durumları şu şekilde ifade etmiştir:

- Yaşantıya yönelik olmayan öğretim
- Düşünme becerilerini öğretmede yetersizlik
- Gerçek olmayan yüksek başarı beklentisi
- Yarışmacı sınıf ilişkiler dokusu
- Yanlış disiplin süreçleri kullanma
- Okul içindeki disiplin sorunları

Başaran (2006) ilköğretim basamağında eğitimi olumsuz yönde etkileyecek disiplin olaylarına pek rastlanılmayacağını, bununla birlikte eğitim –öğretimin bu basamağının disiplin açısından en önemli basamağı olduğunu ifade eder. Başaran bunun nedenini “...öğrencinin gelecekte yapacağı davranışın kökleri ilköğretimde atılır. Öğrencilerin adalet ve denkserlik duygularının geliştirilmesinde ilköğretimin değeri, öbür okullardan daha yüksektir.” Şeklinde ifade eder (Başaran, 2006, s. 369). Bununla birlikte Başaran, ilköğretim okulları için disiplin yönetmeliğine gerek olmayıp, kuralların saptanıp, uygulanıp izlenmesinin daha yararlı olacağını ifade etmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı çeşitli disiplin modellerinden yararlanarak, eğitim kurumlarında uygulanmak üzere orta öğretim kurumları ödül ve disiplin yönetmeliği hazırlamıştır. Türkiye’de Ortaöğretim Kurumlarında Disiplin konusuna bakıldığında, 1978 tarih 2002 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Disiplin Yönetmeliği”nde, öğrencilerin disiplin suçu sayılacak davranışları, cezaları ve bunların uygulanışlarının yer aldığı ve 31.01.1995 tarih 22188 no’lu Resmi Gazete’de yayınlanan yeni yönetmeliğin adının “Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği” olarak değiştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte, öğrencilerden beklenen davranışlar, bu davranışların öğrencilere kazandırılması, ödüllendirilecek davranışlar ve ödüller, onur kurullarının kurulması ve çalışması bölümleri de eklenmiştir. İlköğretim 6. 7. 8. sınıflar da bu yönetmeliğe bağlı iken, 1997’de ilköğretim zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılmasıyla bu sınıflar da İlköğretim birinci kademedeki sınıflar gibi disiplin yönetmeliğinden muaf tutulmuşlardır. Yine aynı yönetmelik 2007’de değiştirilmiş ve 2009’da da bazı maddeleri değişikliğe uğramıştır. Bu yönetmelikte öğrencilerden genel olarak şu davranışlar beklenmektedir:

- Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kanunlarına, toplumun ahlak kurallarına ve okul düzenine uymaları, çevreye iyi örnek olmaları.
- Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı kalmaları, korumaları ve kollamaları.
- Doğru sözlü, çevreye ve insanlara saygılı, arkadaşlarının onur ve haklarına saygılı olmaları.
- Millet malını, okul ve eşyasını öz malı gibi korumaları.
- Sigara, içki ve uyuşturucu gibi sağlığa zararlı maddeleri kullanmamaları, kumar oynamamaları.
- Bölücü, yıkıcı, siyasi amaçlı faaliyetlere katılmamaları.
- Okula ve derslere düzenli devam etmeleri.
- İnsan hakları ve demokrasi bilincini özümsemiş ve davranışa dönüştürmüş olmaları.
- Kitapları sevmeleri ve korumaları, sorumluluk bilinciyle trafik kurallarına uymaları.
- Dengeli bir biçimde geliştirdikleri varlıklarını aile, toplum,vatan,millet ve insanlığın yararına sunmaları.
- Toplam kalite yönetimi anlayışı ile ekip çalışmalarında rol almaları.
- Okul, öğrenci veli sözleşmesine uygun davranmaları.
- Bilişim araçlarını kişisel, toplumsal ve eğitsel yararlar doğrultusunda kullanmaları.

Bu davranışların öğrencilere kazandırılması için derslerde, törenlerde, toplantılarda, rehberlik çalışmalarında, sosyal, kültürel ve tüm eğitici faaliyetlerde davranış olarak öğrencilere kazandırılmasına özen gösterilmesi yönetmelikte vurgulanmaktadır. Hatta bu davranışların öğrenciler tarafından benimsenmesi için yönetmelikçe ödüllendirilmeleri istenmektedir ve onur kurulları oluşturularak öğrenciden beklenen olumlu davranışların gerçekleşmesi için tüm olumlu çalışmaların yapılması istenmektedir.

Tüm bu çalışmaların sonucunda yönetmeliğe aykırı hal ve davranışlar ortaya çıkınca da çeşitli cezalara başvurularak öğrenci istenen olumlu davranışlara yönlendirilmeye çalışılır. (Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği, Resmi Gazete, 19.01.2007/26408).

Araştırmadan elde edilen bulgularda Orta dereceli okullarda öğrencilerin cinsiyet, sınıf seviyesi, yaş özellikleri ile disipline aykırı davranışta bulunma durumlarının birbirine bağımlı olduğu görülmektedir. Disipline aykırı davranışların cinsiyete göre dağılımında erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla disipline aykırı davranışta buldukları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yaşları büyüdükçe disipline aykırı davranışlarında da artış olduğu gözlenmektedir. Öğrenciler tarafından işlenen 21 çeşit disiplin suçu tespit edilmiştir. Öğrencilerin işlediği disiplin suçlarına karşılık okul idaresi tarafından öğrencilere verilen disiplin cezalarının dağılımında birinci sırayı okuldan uzaklaştırma almaktadır.

Öğrencilerin sınıf seviyeleri yükseldikçe disipline aykırı davranışlarda artış olduğu, en az disipline aykırı davranış durumunun lise 1. sınıf, en çok ise lise 3. sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir. Disiplin cezası alan öğrenciler almayanlara göre; okulda disiplinin fazla olduğunu düşünmekte, okulda kıyafetlerine karışıldığına inanmakta, okulda kız-erkek ayrımı yapıldığına inanmakta, okul idaresini ve öğretmenlerini anlayışsız bulmakta, öğretmenlerin kendileri ile yeterince ilgilenmediğini düşünmekte, öğretmenlerin onur kırıcı sözler söylediğini ve hakaretlerde bulunduğunu ifade etmekte, okulda verilen cezalardan korkmakta, dersleri yeterince ilgi çekici bulmamakta ve derslerin ilgi çekici hale getirilmesi gerektiğini belirtmekte, derslere çok çalıştığı halde başaramamaktan şikayet etmekte, öğretmenlerin notlarının kıt olduğunu ifade etmekte, okulu bitirememeye korkusu yaşamakta ve okuldan daha çok nefret etmektedirler. Buna göre öğrencilerin en çok okul içinde kavga ve küfür etmek ile dersi ihlal ve ders akışını bozmak yüzünden disiplin cezası aldığı görülmektedir. Öğrenciler tarafından en çok işlenen üçüncü sıradaki disiplin suçu öğretmene saygısızlık etmek, karşı gelmek olurken, onu okuldan izinsiz kaçmak suçu izlenmektedir. Sigara içmek suçu da öğrenciler tarafından en çok işlenen disiplin suçları arasında beşinci sırada yer almaktadır (Çelik, 2007).

Bu araştırmada, okullarda fazla sayıda ve ağır ceza gerektiren disiplin olayının yaşanmadığı en fazla uyarma-mahrumiyet-kınama ve okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezası gerektiren disiplin olayları yaşandığı tespit edilmiştir.

Okullarda disiplin yönetmeliğinde ceza gerektiren davranışlar olarak belirtilen davranışların yaklaşık %38'i ile karşılaştığı tespit edilip, hiçbir okul türünde örgün eğitim dışına çıkarma cezası ile karşılaşılmadığı ya da bu cezayı gerektiren davranışlar disiplin kuruluna bildirilmediği ifade edilmektedir. Ayrıca, disiplin yönetmeliğindeki davranış-ceza eşleşmesi öğretmen, rehber öğretmen ve yöneticilerce uygun görülmediği tespit edilmiştir (Kök, 2007).

Bu araştırmada öğretmenlerin disiplin sorunları ile karşılaşma sıklığı konusundaki algıları okul ve branşlarına göre farklı bulunmuştur. Öğrencilerinde bu konudaki algıları okullarına, devam durumlarına, okulları ile gurur duyup duymadıklarına göre farklı bulunmuştur. Ayrıca bu araştırmada öğrenci ve öğretmenler gürültü yapmak, itişip kakışmak, derse hazırlıksız gelme ve kopya çekmek gibi disiplin sorunları ile karşılaştıkları tespit edilmiştir (Sarpkaya, 2005).

Erkesici' nin (2005) yapmış olduğu bir araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla disiplin cezası aldıklarını ortaya koymuştur. Derslerinde başarısız olan öğrencilerin, derslerinde başarılı olan öğrencilere göre, geçmişte veya günümüzde ailesi tarafından fiziksel şekilde (tokat atma vb.) cezalandırılan öğrencilerin, cezalandırılmayan öğrencilere göre, ailesi tarafından baskı gören öğrencilerin, baskı görmeyen öğrencilere göre daha çok disipline aykırı davranışta bulunma eğiliminde oldukları görülmüştür. Ayrıca ailesinden ilgi görmeyen öğrenciler, ilgi gören öğrencilere nispeten daha çok disipline aykırı davranışta bulunma eğilimindedirler. Ailesinde kavga veya şiddetli tartışmaların sıklığı arttıkça, öğrencinin disipline aykırı davranışta bulunma eğilimi de artmaktadır. Ailenin olumsuz tutumu (hatalı davranışlarında öğrenciyi dövme, bağırıp kötü söz söyleme vb.) ile birlikte öğrencinin daha fazla disipline aykırı davranışta bulunduğu anlaşılmaktadır. Öğrencinin televizyonda şiddet olayları ile ilgili haberleri ve filmleri izleme sıklığı arttıkça, disipline aykırı davranışta bulunma eğilimi de artmaktadır. Savaş oyunları ya da şiddet oyunlarını tercih eden öğrencilerin, strateji oyunları ya da yarış oyunlarını tercih eden öğrencilere göre daha çok disipline aykırı davranışta bulunma eğilimindedirler. Öğrencinin gazetede gördüğü cinayet haberlerini okuma sıklığı arttıkça, disipline aykırı davranışta bulunma eğilimi de artmaktadır. Arkadaş çevresinde kavga ve benzeri olayların meydana geliş sıklığı arttıkça, öğrencinin disipline aykırı davranışta bulunma eğilimi de artmaktadır. Yaşadığı çevrede kavga türü olaylara tanık olma sıklığı arttıkça, öğrencinin disipline aykırı davranışta bulunma eğilimi de artmaktadır. Yaşadığı muhitte hırsızlık, gasp ya da kapkaç vb. olayların meydana geliş sıklığı arttıkça öğrencinin disipline aykırı davranışta bulunma eğilimi de artmaktadır şeklinde bulgulara ulaşmıştır.

Baysal (2009) ilköğretim II. kademe öğretmenlerinin sınıfta en sık karşılaştıkları ilk üç disiplin sorunu sırasıyla; (1) "*izin istemeden konuşmak*",(2)"*öğrencilerin birbirilerini gereksiz yere şikâyet etmesi*" ve (3)"*öğrencilerin birbirleriyle ders dışı konuşmaları*" olarak tespit edilmiştir. Öğretmen görüşlerine göre sınıfta karşılaşılan disiplin sorunlarının ilk üç nedeni; (1)"*ailelerin çocuklarının eğitimine olan ilgisizliği*", (2)"*aile içi problemler*" ve (3)"*ailelerin çocuklarına karşı olumsuz tutum ve davranışları*"dır. Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı en sık kullandıkları ilk üç çözüm yolu ise; (1)"*öğrenciyi vücut diliyle uyarmak*", (2)"*öğrenci ile dersten sonra konuşmak*" ve (3) "*öğrencinin dikkatini başka yöne çekmek*" olarak belirtilmiştir. Araştırmanın nihai sonucu; ilköğretim II. kademedeki görevli öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunları çok ciddi boyutlarda olmayıp küçük yaramazlıklar niteliğindedir. Bu sonuç oldukça olumludur. Ancak öğretmenler, bu disiplin sorunlarının tüm sorumlusu olarak basta aile olmak üzere kendileri dışındaki etkenleri sorumlu tutmaktadırlar. Öğretmenlerin bu sorunların çözümü için kullandıkları öncelikli yollar ise çağdaş yaklaşımlara uygun niteliktedir. Öğrenciyi sınıf ortamında küçük düşürmeyecek vücut dilini kullanma, öğrenciyle dersten sonra görüşme ve öğrencinin dikkatini başka yöne çekme gibi teknikleri kullanması oldukça olumludur (Baysal, 2009) .

Öğrencilerin demokratik bir ortamda kendilerini rahatça ifade etmeleri sağlanmalı; demokratik disiplin yöntemleri uygulanmalıdır. Disiplin bireylerin sorumluluk almalarını sağlamak ve onlarda özdenetim oluşturmaktır. Bunu sağlarken sevgi ve güven ilişkisi geliştirmek disiplinin en önemli amaçları arasındadır. Disiplini sağlamak uzun, zor ve tutarlılık gerektiren bir süreçtir. Eğer eğitimde amaç istedik davranış oluşturma ve olumsuz davranışları olumluya çevirmekse dıştan denetleyerek değil içten bir denetimle disiplin sağlanmalıdır. Çünkü başkalarını kontrol etmeye yönelme amaçtan uzaklaşılmasına neden olur. Disiplin sağlama yöntemleri çağdaş ve geleneksel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Öğretmenler tarafından çağdaş disiplin yöntemleri benimsenmeli, öğrencilerin demokratik bir

ortamda kendilerini rahatça ifade etmeleri sağlanmalıdır. Disiplin problemleri hiçbir zaman bireysel olarak algılanmamalıdır. Bu sorunlar sistemdeki aksaklıklardan kaynaklanır. Ortada bir problem varsa bunun sorumluluğu herkese aittir. Çocuğun olumsuz davranış göstermesinde aile, yöneticiler, öğretmenler gibi tüm faktörler etkilidir. Eğitim ve öğretim etkinliklerinin aksamaması adına düzeni sağlamak şarttır. Eğitim sistemi içerisinde belli bir düzen ve tutarlılık sağlanırsa disiplin problemleri en aza indirgenir. Eğitim sisteminin uygulama bölümü olan sınıflarda düzenin sağlanması tüm sistemde bunu sağlayacaktır. Bunun yanında özellikle liselerde de sözel derslerde disiplin problemlerinin daha fazla yaşandığı ortaya çıkmıştır. Üniversite sınav sisteminde sözel derslerin katsayılarının daha düşük olması buna neden olarak gösterilebilir. Öğretmenler eğitim durumlarını öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarından yola çıkarak düzenlemeli, dersin amacını ve gerekliliğini öğrencilere anlatmalıdırlar.

Araştırma sonuçlarına göre disiplin bireysel sorun olarak algılanmakta, sistemin sorunu olarak görülmemektedir. Bununla ilişkili olarak öğretmenler ve öğrenciler disiplin sorunlarının nedenlerini dış etkenlere bağlamaktadırlar. Bu konuda hiç kimse sorumluluk almak istememektedir. Disiplinin sağlanması için öğretmen ve yöneticinin aynı dilden ve aynı şeyi söylemesi çok önemlidir. Bu konuda sergilenecek olan tutarsız davranışlar en kötü cezadan bile daha olumsuz sonuçlar doğurabilir. Öğretmen ve yöneticiler tutarlı olup, sistemi düzeltmek adına birlikte hareket ederlerse daha olumlu ve sağlam temelli sonuçlar ortaya çıkacaktır (Vatansever, 2008).

Okulda gençlerin uyumlu bireyler olarak gelişmelerini sağlamada ve okul ortamında belirlenmiş olan kural ve davranış biçimlerine uyulmasını sağlamada izlenen yaklaşım disiplin uygulamaları olmaktadır.

Alan yazın incelemesinde görüldüğü gibi ortaöğretim kurumlarında sınıf ortamında öğrencilerin uygun olmayan davranışlarda bulunduğu, disipline aykırı hareketler gerçekleştirdiği ve öğretmenlerin çeşitli disiplin problemlerine ilişkin sorunlar yaşadığı ifade edilmektedir.

Disiplin kavramı; kişilerin kendi kendilerini kontrol etmelerindeki içsel mekanizmaların gelişmesi olarak kabul edilirse, tutumlar ve davranışlar için kabul edilen sınırlar olmasına ihtiyaç olacaktır. Disiplin, öğrencilerin öğrenmesine ve kişisel beceriler kazanmasına yardım eden bir süreç olmakla birlikte, okul disiplin politikası; öğrenci disiplin Araştırma kapsamındaki öğretmenler kolay yol olan cezalandırma yöntemini tercih etmektedir. Asıl olması gereken öğrencilerimizle etkili iletişim kurabilmektir. Bu bağlamda eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin cezalandırma sistemini tercih etmelerinin sebepleri araştırılabilir. Satoğlu (2008) sonuç olarak, okulda önleyici disiplin yaklaşımı uygulandığı zaman disiplin sorunları azalmakta ve öğrenciler cezalandırılmamakta, yapay olarak ödüllendirilmemektedirler. Böylece, öğrenciler, gerçek dünyada kullanmayacakları konu ve olayları öğrenmek zorunda olmayıp, bunun yerine kaliteyle ilgilenebileceklerdir. Sonuç olarak da, öğrencilerin eğitimleriyle ilgili kararlara katılmalarına ve kendi gelişmelerini değerlendirmelerine izin verildiğinde disiplin sorunlarının azalacağı düşünülmektedir (Satoğlu, 2008).

Akar' ın (2006) yapmış olduğu bir araştırmaya göre, ortaöğretim kurumlarında en çok görülen suçlar; öğrencilerin okulda kavga etmesi, sigara içmek, dersin işleyişine engel olmak, öğretmene saygısızlık ve kesici-yaralayıcı alet bulundurmadır. En çok disiplin cezasının

genel liselerde verildiği görülmektedir. Disiplin cezalarını çoğunlukla erkek öğrencilerin aldığı, disiplin cezalarının 10. sınıf düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu araştırmada elde edilen çözüm yaklaşımları: Okullarda rehberlik çalışmalarının yeterince yapılması, öğrencilerin sosyal aktivitelere yönlendirilmesinin disiplin suçlarını azaltmaya yardımcı olması, ailelerle işbirliği yapılmasının disiplin konusunda yararlı olabileceği, disiplin kurallarının öğrencilere açıklanması gerekliliğidir.

Yine bu araştırmada okulda görülen disiplin sorunları için çözüm önerileri: Televizyonlarda yayınlanan filmlerdeki şiddet sahnelerinin engellenmesi, eğitici programlar yayınlanması, aile desteğinin alınması, okul öncesi eğitimin 1 yıl zorunlu hale getirilmesi, devamsızlığa sınırlama getirilmesi, okul mevcutlarının düşürülmesi, okul çevresindeki yerlerin denetlenmesi ve öğrencilerin sosyal aktivitelere yönlendirilmesi gerektiğidir. Yöneticilerin disiplin suçlarının önlenmesinde uygulanan çözüm yaklaşımları ve uygulanabilecek çözüm önerileri, disiplin kurulu üyeleri ve öğretmenlerin görüşlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir (Akar, 2006).

Genel liselerde kazandırılmaya çalışılan davranışların oluşması için uygulanan bütün çalışmalara rağmen bazı öğrencilerde istenmeyen davranışları gösterme eğilimlerinin devam ettiği görülmektedir. Bu çalışma, genel lise öğrencilerinin işlediği disiplin suçlarını ve bu suçların dağılımını araştırılan İlçe örneği ile açıklamaya çalışmaktadır.

Yöntem

Bu araştırma disiplin karar defterlerinde incelenen suç dosyalarındaki verilerden yola çıkılarak farklı değişkenlere göre suç dağılımlarını ve bu suçların niteliklerini ortaya koymaktadır. Bu araştırmada bu değişkenler, cinsiyet, başarı durumu, ekonomik durum, ebeveynlerinin ayrı, ölü ya da sağ oluşları, öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlar, sınıf düzeyi, ve disiplin cezalarının niteliklerine göre dağılımları (uyarı, kınama, uzaklaştırma) dır.

Bu araştırma İstanbul' daki bir ilçedeki üç genel lisenin 2006–2007, 2007-2008, 2008-2009, 2009-2010 öğretim yıllarına ait disiplin kararlarını inceleyerek 2006-2007, 2007-2008, 2008-2009, 2009-2010 yılları boyunca işlenen okul disiplin sorunlarının, ceza kayıtlarının ve karşılaşılan disiplin suçlarının ve niteliklerinin ne olduğunu araştırmaktadır. Bu çalışma aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı'nın disiplin yönetmeliğine göre öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında almış oldukları disiplin cezalarını incelemiştir. Bu uzamsal çalışma İstanbul ilinde bir ilçede yaşanan disiplin sorunlarını aydınlatmaya çalışmaktadır. Veriler, incelenen genel liselerdeki disiplin karar defterlerinden elde edilmiştir. Veriler doküman analizi yöntemi ile analiz edilmiş, kategorilere ayrılmış ve tablolarda gösterilmiştir. Best (1959) (aktaran Karasar, 2007, s. 183) bu yöntemi “ mevcut kayıt ya da belgelerin veri kaynağı olarak sistemli incelenmesi” olarak ifade etmiştir.

Araştırmada incelenen bilgiler disiplin kayıt defterlerinde öğrenci ile ilgili elde edilen verilerden elde edilmiştir. Bu bilgiler cinsiyet, başarı durumu, ekonomik durum, ebeveynlerinin durumu, öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlar, sınıf düzeyi ve disiplin cezalarının niteliklerine göre dağılımlarıdır.

Bu araştırma, sonraki araştırmalar için bunların nedenleri araştırılarak çözüm yollarına ulaşmada önemli bir aşama olarak ifade edilebilir.

Bulgular

Tablo 1
Başarı Durumu İyi Olanların İşlediği Suçlar

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E		
Lise A	3	9	1	0	5	3	2	1	11	13	24	
Lise B	4	15	0	6	4	0	1	3	9	24	33	
Lise C	8	9	0	0	3	5	5	6	16	20	36	
Toplam	15	33	1	6	12	8	8	10	36	57	93	
%									%	7,26	11,5	18,8

Başarı durumu iyi olan öğrencilerin suç işleme durumlarına bakıldığında 496 suç dosyasının % 19'unun bu öğrencilere ait olduğu görülmüştür. Ayrıca başarılı öğrencilerin suç işleme durumlarında erkeklerin % 12 kızların ise % 7 suç oranına sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 2
Başarı Durumu Orta Olanların İşlediği Suçlar

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E		
Lise A	0	8	3	1	10	12	20	65	33	86	119	
Lise B	4	10	0	11	1	3	3	23	8	47	55	
Lise C	2	4	0	0	3	2	15	35	20	41	61	
Toplam	6	22	3	12	14	17	38	123	61	174	235	
%									%	12,3	35,1	47,4

Başarı durumu orta olan öğrencilerin suç işleme durumlarına bakıldığında 496 suç dosyasının % 47'sinin bu öğrencilere ait olduğu görülmüştür. Ayrıca başarı durumu orta olan öğrencilerin suç işleme durumlarında erkeklerin % 35 kızların ise % 12 suç oranına sahip olduğu görülmüştür. Bu durum başarı durumu orta olan öğrencilerin başarı durumu iyi olan öğrencilerin iki katından daha fazla suç işlediklerini göstermektedir.

Tablo 3
Başarı Durumu Kötü Olanların İşlediği Suçlar

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Lise A	3	9	0	4	5	10	6	19	14	42	56
Lise B	1	7	3	5	1	2	0	5	5	19	24
Lise C	9	31	0	0	3	18	13	14	25	63	88
Toplam	13	47	3	9	9	30	19	38	44	124	168
%								%	8,87	25	33,9

Başarı durumu kötü olan öğrencilerin suç işleme durumlarına bakıldığında 496 suç dosyasının % 34'ünün bu öğrencilere ait olduğu görülmüştür. Ayrıca başarı durumu kötü olan öğrencilerin suç işleme durumlarında erkeklerin % 25 kızların ise % 9 suç oranına sahip olduğu görülmüştür.

Disiplin suçu işleyen öğrencilerin başarı durumlarına bakıldığında orta düzey başarılı öğrencilerin % 47 suç işleme oranı ile ilk sırada yer aldıkları görülmüştür. Bunları % 34 suç işleme oranı ile başarı durumu kötü olan öğrencilerin izlediği % 19 suç işleme oranı ile de başarı durumu iyi olan öğrencilerin sıralamada yer aldığı görülmektedir.

Yine her başarı düzeyinde suç işleme oranının erkeklerde kızlardan daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Başarı durumu iyi olan öğrencilerin dört eğitim-öğretim yılının, özellikle 2006-2007 ve 2008-2009 öğretim yıllarında diğer iki yıla oranla daha fazla suç işledikleri görülmektedir. İncelenen dört eğitim-öğretim yılının üçünde erkekler daha çok disiplin suçu işlemişken, başarı düzeyi iyi olan öğrencilerin 2008-2009 eğitim-öğretim yılında işledikleri suçların çoğunun kızlar tarafından işlendiği tespit edilmiştir. Başarı durumu orta olan öğrencilerin ise 2008-2009 ve 2009-2010 eğitim-öğretim yılında en çok suçu işledikleri görülmüştür. Ayrıca başarı durumu kötü olan öğrencilerin ise 2006-2007 ve 2009-2010 öğretim yıllarında diğer yıllara oranla daha çok suçu işledikleri tespit edilmiştir.

2006-2007 öğretim yılında en çok disiplin suçu başarı durumu kötü olan öğrenciler tarafından işlenmişken ikinci sırayı başarı durumu iyi olan öğrenciler ve üçüncü sırayı da başarı durumu orta olan öğrenciler almıştır.

2007-2008 öğretim yılında en çok disiplin suçu başarı durumu orta olan öğrenciler tarafından işlenmişken ikinci sırayı başarı durumu kötü olan öğrenciler ve üçüncü sırayı da başarı durumu iyi olan öğrenciler almıştır.

2008-2009 öğretim yılında en çok disiplin suçu başarı durumu kötü olan öğrenciler tarafından işlenmişken ikinci sırayı başarı durumu orta olan öğrenciler ve üçüncü sırayı da başarı durumu iyi olan öğrenciler almıştır.

2009–2010 öğretim yılında en çok disiplin suçu başarı durumu orta olan öğrenciler tarafından işlenmişken ikinci sırayı başarı durumu kötü olan öğrenciler ve üçüncü sırayı da başarı durumu iyi olan öğrenciler almıştır.

Tablo 4
Başarı Durumuna Göre İşlenen Suçlar

Başarı Düzeyi	İyi	Orta	Kötü
Disiplin Suçlarının Niteliği-Çeşitliliği	Çete Kurmak	Ahlaksızlık	Çete Kurmak
	Ders işleyişini bozmak	Çete Kurmak	Ders İşleyişini bozmak
	Derste Cep Tel Kullanmak	Ders İşleyişini Bozmak	Derste cep Tel Kullanmak
	Dersten Kaçmak	Derste Cep Tel Kullanmak	Dersten Kaçmak
	Hakaret Etmek	Dersten Kaçmak	Görevi Kötüye Kullanmak
	İstiklal Marşına Katılmamak	Hakaret Etmek	Kaba ve Saygısız Davranış
	Kavga Etmek	İdareyi Yanıltmak	Kavga Etmek
	Kılık-kıyafet bozukluğu	İftira Etmek	Kılık-kıyafet bozukluğu
	Kopya Çekmek	Kaba ve Saygısız Davranış	Kopya Çekmek
	Kurallara Uymamak	Kavga Etmek	Kötü içerikli Yazı yazmak
	Küfretmek	Kılık-kıyafet bozukluğu	Kurallara Uymamak
	Okul Araçlarını Tahrif Etmek	Kopya Çekmek	Küfretmek
	Okuldan Kaçmak	Kumar Oynamak	Okul Araçlarını Tahrif Etmek
	Okulu İnternette Yayınlamak	Kurallara uymamak	Okuldan Kaçmak
	Öğretmene Saygısızlık	Küfretmek	Okulu İnternette Yayınlamak
	Resmi Evrakta Tahrifat	Okul Araçlarını Tahrif Etmek	Öğretmene Saygısızlık
	Sigara İçmek	Okuldan Kaçmak	Resmi Evrak Çalmak
	Tehdit Etmek	Okulu İnternette Yayınlamak	Resmi Evrakta Tahrifat
	Yalan Söylemek	Öğretmene saygısızlık	Sigara İçmek
	Yasaklı CD Getirmek	Resmi Evrakta Tahrifat	Sözle Taciz
Zorla Para Toplamak	Sahtecilik	Tehdit Etmek	
	Sarkıntılık	Törenlere Katılmamak	
	Sigara içmek		
	Yasaklı CD Getirmek		
	Zorla Para Toplamak		

Tablo 4 incelendiğinde, her üç başarı düzeyindeki öğrencilerin işledikleri suçların genelde ortak olduğu görülmüştür. Ancak bazı suçların sadece bazı başarı düzeyindeki öğrencilerce işlendiği tespit edilmiştir. Başarı durumu iyi olan öğrencilerin diğer öğrencilerden farklı olarak yalan söylemek ve istiklal Marşına katılmamak suçlarını, başarı durumu orta olan öğrencilerin diğerlerinden farklı olarak ahlaksızlık, idareyi yanıltmak, kumar oynamak, sahtecilik ve sarkıntılık suçlarını ve başarı durumu kötü olan öğrencilerin ise diğerlerinden farklı olarak görevi kötüye kullanmak, kötü içerikli yazı yazmak, sözle taciz ve törenlere katılmamak suçlarını işledikleri görülmüştür. Ayrıca başarı düzeyi orta olan öğrencilerin diğerlerinden daha fazla çeşitte suç işledikleri görülmüştür.

Tablo 5
Öğrencilerin başarı Durumuna Göre Suç Sayıları

Başarı Düzeyi	İyi	Orta	Kötü
Uyarma	17	20	10
Kınama	38	97	58
Uzaklaştırma	38	118	100
Toplam	93	235	168

Tablo 5' te öğrencilerin aldıkları cezalara bakıldığında yine her üç çeşit cezanın da başarı durumu iyi olan öğrencilerce en az alındığı, orta düzey başarılı öğrencilerin ise en fazla ceza alan grup olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6
Sosyal Alandaki Öğrencilerin Disiplin Cezaları

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Lise A	3	9	0	0	6	4	6	26	15	39	54
Lise B	1	12	1	6	3	3	0	0	5	21	26
Lise C	7	16	0	0	6	10	14	15	27	41	68
Toplam	11	37	1	6	15	17	20	41	47	101	148
%									13,5	29	42,5

Tablo 6'da disiplin suçu işleyen öğrencilerin alanlarına bakıldığında 348 alanı olan öğrencinin suç işlediği görülmüştür. Sosyal Alanda okuyan öğrencilerin toplam % 43 suç işleme oranına sahip oldukları görülmüştür. Bunların da % 14'ünü kızların % 29'unu ise erkeklerin işlediği görülmüştür.

Tablo 7
Sayısal Alandaki Öğrencilerin Disiplin Cezaları

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Lise A	3	9	0	0	6	4	6	26	15	39	54
Lise B	1	12	1	6	3	3	0	0	5	21	26
Lise C	7	16	0	0	6	10	14	15	27	41	68
Toplam	11	37	1	6	15	17	20	41	47	101	148
%									13,5	29	42,5

Tablo 7' ye göre Sayısal alanda okuyan öğrencilerin toplam % 19 suç işleme oranına sahip oldukları görülmüştür. Bunların da % 5'i kızların % 14'ünü de erkeklerin işlediği görülmüştür. Bu durum Sayısal Alanda okuyan öğrencilerin Sosyal Alanda okuyan öğrencilere oranla iki katından daha az suç işlediklerini ortaya çıkarmıştır.

Tablo 8
Türkçe-Matematik Alanındaki Öğrencilerin Disiplin Cezaları

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Cinsiyet	0	4	2	0	1	5	3	18	6	27	33
Lise A	1	8	1	7	0	1	3	8	5	24	29
Lise B	8	17	0	0	2	4	5	7	15	28	43
Lise C	9	29	3	7	3	10	11	33	26	79	105
Toplam											
%								%	7,47	22,7	30,2

Tablo 8 incelendiğinde, Türkçe-Matematik Alanında okuyan öğrencilerin toplam % 30 suç işleme oranına sahip olduklarını bunların da % 7'sini kızların % 23'ünde erkeklerin işlediği görülmüştür.

Tablo 9
Yabancı Dil Alanındaki Öğrencilerin Disiplin Cezaları

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Cinsiyet	0	0	2	0	2	2	4	12	8	14	22
Lise A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lise B	0	0	0	0	0	1	0	6	0	7	7
Lise C	0	0	2	0	2	3	4	18	8	21	29
Toplam											
%								%	2,3	6,03	8,33

Tablo 9 incelendiğinde, 348 alanı olan öğrencinin suç işlediği görülmüştür. Yabancı Dil Alanda okuyan öğrencilerin toplam % 8 suç işleme oranına sahip oldukları görülmüştür. Bunların da % 2'sini kızların % 8'ini ise erkeklerin işlediği görülmüştür.

Bu durum Yabancı Dil alanında okuyan öğrencilerin en az suç işleme oranına sahip olduklarını bunları da sırasıyla Sayısal Alanda okuyan öğrencilerin, Türkçe-Matematik Alanında okuyan öğrencilerin, Sosyal Alanda okuyan öğrencilerin izlediği görülmüştür. E-Okulun ilk zamanlarda ders başarısına göre alan seçimine izin verdiği dikkate alındığında başarılı öğrencilerin sayısal alana yöneldiği ve bu alana kayıt yaptırdığı ifade edilebilir. Bu durum başarılı öğrencilerde suç işleme eğiliminin az olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Yabancı

Dil Alanında okuyan öğrencilerin daha az suç işlediği görülse de incelemeye konu olan üç okuldan birisinde bu alanın olmadığı ve bu alanı tercih eden öğrencilerin az olduğu dikkate alınmalıdır.

İncelenen dört eğitim-öğretim yılının tamamında en çok disiplin suçunun Sosyal alan öğrencileri tarafından işlendiği, ikinci sırayı Türkçe-Matematik alanındaki öğrencilerin aldığı ve en az suç işleme oranıyla Sayısal alanı öğrencilerinin üçüncü sırada yer aldığı görülmüştür. Üç okulda toplam dört eğitim-öğretim yılında en çok suçun , özellikle 2009–2010 öğretim yılında işlendiği tespit edilmiştir.

Tablo 10
Cinsiyete Göre Suç Dağılımı

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Lise A	6	26	0	5	20	25	28	85	54	141	141
Lise B	10	33	4	22	6	5	4	32	24	92	92
Lise C	19	44	0	0	9	25	33	55	61	124	124
Toplam	35	103	4	27	35	55	65	172	139	357	496
%								%	28	72	100

Tablo 10’ da disiplin suçu işleyen öğrencilerin cinsiyet durumuna baktığımızda % 28 oranında kız öğrencilerin % 72 oranında erkek öğrencinin suç işlediği görülmüştür. Bu durum erkek öğrencilerin kız öğrencilerin üç katı kadar suç işlediklerini ortaya çıkarmaktadır.

Kız öğrencilerin 2007-2008 öğretim yılında dört kez, 2006-2007, 2008-2009 yıllarında 35 kez ve 2009-2010 öğretim yılında ise 65 kez suç işledikleri tespit edilmiştir. Kızlar en çok 2009-2010 yılında suç işlemişlerdir. Erkekler ise 2007-2008 öğretim yılında 27 kez, 2008-2009 öğretim yılında 55 kez, 2006-2007 öğretim yılında 103 kez ve 2009-2010 öğretim yılında 172 kez suç işledikleri görülmüştür. Dört öğretim yılının tümünde erkekler kızlardan daha çok suç işlemişlerdir.

Tablo 11
Ekonomik Durumları İyi Olan Öğrenciler

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Cinsiyet	6	16	2	1	15	18	1	13	24	48	72
Lise A	8	20	3	17	2	3	4	24	17	64	81
Lise B	1	8	0	0	0	1	4	3	5	12	17
Lise C	15	44	5	18	17	22	9	40	46	124	170
Toplam %								%	9,27	25	34,3

Tablo 12
Ekonomik Durumları Orta Olan Öğrencilerin İşlediği Suçlar

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Cinsiyet	0	7	2	4	5	4	27	72	34	87	121
Lise A	1	12	0	5	4	2	0	7	5	26	31
Lise B	18	33	0	0	9	23	29	46	56	102	158
Lise C	19	52	2	9	18	29	56	125	95	215	310
Toplam %								%	19,2	43,3	62,5

Tablo 13
Ekonomik Durumları Kötü Olan Öğrencilerin İşlediği Suçlar

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Cinsiyet	0	3	0	0	0	3	0	0	0	6	6
Lise A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lise B	0	3	0	0	0	1	0	6	0	10	10
Lise C	0	6	0	0	0	4	0	6	0	16	16
Toplam %								%	0	3,23	3,23

Tablo 11, 12 ve 13’ te disiplin suçu işleyen öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumlarına bakıldığında ailelerinin ekonomik durumu kötü olan öğrencilerin toplam % 3 oranında suç işlediğini ve hepsinin erkek olduğu görülmüştür. Ailelerinin ekonomik durumu iyi olan öğrencilerin toplam % 34 oranında suç işlediği ve bu suçların % 9’unu kızların % 25’ini ise erkeklerin işlediği görülmüştür. Ailelerinin ekonomik durumu orta olan öğrencilerin toplam % 63 oranında suç işlediği ve bu suçların % 19’unu kızların % 43’ünü ise erkeklerin işlediği görülmüştür. Bu durum aile ekonomisinin orta düzeyde olan öğrencilerin en çok suçu işlediklerini ortaya çıkarmıştır. Ve ailesinin ekonomik durumu kötü olan öğrencilerin en az suçu işledikleri görülmüştür.

2006–2007 öğretim yılında en çok disiplin suçu ekonomik durumu orta olan öğrenciler tarafından işlenmişken ikinci sırayı ekonomik durumu iyi olan öğrenciler ve üçüncü sırayı da ekonomik durumu kötü olan öğrenciler almıştır.

2007–2008 öğretim yılında en çok disiplin suçu ekonomik durumu iyi olan öğrenciler tarafından işlenmişken ikinci sırayı ekonomik durumu orta olan öğrenciler ve üçüncü sırayı da ekonomik durumu kötü olan öğrenciler almıştır.

2008–2009 öğretim yılında en çok disiplin suçu ekonomik durumu orta olan öğrenciler tarafından işlenmişken ikinci sırayı ekonomik durumu iyi olan öğrenciler ve üçüncü sırayı da ekonomik durumu kötü olan öğrenciler almıştır.

2009–2010 öğretim yılında en çok disiplin suçu ekonomik durumu orta olan öğrenciler tarafından işlenmişken ikinci sırayı ekonomik durumu iyi olan öğrenciler ve üçüncü sırayı da ekonomik durumu kötü olan öğrenciler almıştır.

İncelenen dört eğitim-öğretim yılının tamamında en çok disiplin suçunun ekonomik durumu orta olan öğrenciler tarafından işlendiği, ikinci sırayı ekonomik durumu iyi olan öğrencilerin aldığı ve en az suç işleme oranıyla ekonomik durumu kötü olan öğrencilerin üçüncü sırada olduğu görülmüştür. Üç okulda toplam dört eğitim-öğretim yılında, özellikle 2009–2010 öğretim yılında en çok suçun işlendiği tespit edilmiştir.

Tablo 14
Tekrar Edilen Disiplin Suçlarının Dağılımı

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Lise A	3	20	0	2	0	1	0	0	3	23	26
Lise B	1	11	0	3	0	0	0	0	1	14	15
Lise C	7	15	1	3	0	1	1	0	9	19	28
Toplam	11	46	1	8	0	2	1	0	13	56	69
%								%	2,62	11,3	13,9

Tablo 14' te disiplin suçu işleyen öğrencilerin tekrar suç işleyip işlemediklerine bakıldığında iki kez işlenen suç sayısının 57 olduğunu bu suçlarında 11 tanesini kızların 46 tanesini de erkeklerin tekrar ettiği görülmüştür. Üç kez işlenen suç sayısının 9 olduğunu bu suçlarında 1 tanesini kızların 8 tanesini de erkeklerin tekrar ettiği görülmüştür. Dört kez işlenen suç sayısının 2 olduğunu bu suçlarında 2 tanesini de erkeklerin tekrar ettiği görülmüştür. 6 kez işlenen suç sayısının 1 olduğunu bu suçun kızlar tarafından tekrar edildiği görülmüştür. Ayrıca yukarıdaki tabloya bakıldığında ceza alan öğrencilerin % 14'ünün tekrar suç işlediği ama % 86'sının ise tekrar suç işlemediğini görülmektedir.

Tablo 15
9.Sınıflar Disiplin Suçlarının Dağılımı

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Cinsiyet	0	7	0	4	7	11	7	23	14	45	59
Lise A	7	9	1	3	3	0	0	3	11	15	26
Lise B	2	10	0	0	1	10	14	26	17	46	63
Lise C	9	26	1	7	11	21	21	52	42	106	148
Toplam %								%	8,47	21,4	29,8

Tablo 16
10. Sınıflar Disiplin Suçlarının Dağılımı

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Cinsiyet	2	6	2	0	5	6	5	24	14	36	50
Lise A	2	9	2	7	0	0	2	6	6	22	28
Lise B	4	2	0	0	5	14	5	18	14	34	48
Lise C	8	17	4	7	10	20	12	48	34	92	126
Toplam %								%	6,85	18,5	25,4

Tablo 17
11. Sınıflar Disiplin Suçlarının Dağılımı

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Lise A	4	13	2	1	6	1	15	25	27	40	67
Lise B	0	14	0	12	0	0	2	16	2	42	44
Lise C	13	32	0	0	2	1	10	11	25	44	69
Toplam	17	59	2	13	8	2	27	52	54	126	180
%								%	10,9	25,4	36,3

Tablo 18
12. Sınıflar Disiplin Suçlarının Dağılımı

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Lise A	0	0	0	0	2	7	1	13	3	20	23
Lise B	0	0	0	0	3	5	0	6	3	11	14
Lise C	0	0	0	0	1	0	4	0	5	0	5
Toplam	0	0	0	0	6	12	5	19	11	31	42
%								%	2,22	6,25	8,47

Tablo 15, 16, 17 ve 18’de görüldüğü gibi, disiplin suçu işleyenlerin sınıflara göre dağılımına bakıldığında 9 sınıf öğrencilerinin toplam % 30 oranında suç işlediğini bu suçların % 9’unu kızların % 21’ini de erkeklerin işlediği görülmüştür. 10 sınıf öğrencilerinin toplam % 25 oranında suç işlediğini bu suçların % 7’sini kızların % 19’unu da erkeklerin işlediği görülmüştür. 11 sınıf öğrencilerinin toplam % 36 oranında suç işlediğini bu suçların % 11’ini kızların % 25’ini de erkeklerin işlediği görülmüştür. 12 sınıf öğrencilerinin toplam % 8 oranında suç işlediğini bu suçların % 2’sini kızların % 6’ini de erkeklerin işlediği görülmüştür. Bu duruma göre en çok suçu 11 sınıf öğrencilerinin işlediği ardından sırasıyla 9 sınıf,10. sınıf ve 12. sınıf öğrencilerinin yer aldığı görülmüştür. 12.Sınıf öğrencilerinin Üniversite sınavlarına hazırlıkla meşgul olmalarından dolayı hedeflenmelerinin onları suç işlemekten uzaklaştırdığı düşünülmektedir.

2006-2007 öğretim yılında en çok suç işleme oranıyla 11. sınıfların birinci sırada, 9. sınıfların ikinci sırada, 10. sınıfların üçüncü sırada ve 12. sınıfların dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir.

2007-2008 öğretim yılında en çok suç işleme oranıyla 11. sınıfların birinci sırada, 10. sınıfların ikinci sırada, 9. sınıfların üçüncü sırada ve 12. sınıfların dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir.

2008-2009 öğretim yılında en çok suç işleme oranıyla 9. sınıfların birinci sırada, 10. sınıfların ikinci sırada, 12. sınıfların üçüncü sırada ve 11. sınıfların dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir.

2009-2010 öğretim yılında en çok suç işleme oranıyla 11. sınıfların birinci sırada, 9. sınıfların ikinci sırada, 10. sınıfların üçüncü sırada ve 12. sınıfların dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 19
Okullara Göre Disiplin Suçlarının Dağılımı

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Lise A	6	26	4	5	20	25	28	85	58	141	199
Lise B	9	32	3	22	6	5	4	31	22	90	112
Lise C	19	44	0	0	9	25	33	55	61	124	185
Toplam	34	102	7	27	35	55	65	171	141	355	496
%								%	28,4	71,6	100

Tablo 20
Disiplin Suçlarının Okullara Göre Dağılımı

	Okul Mevcudu	Disiplin Suç Sayısı	%
Lise A	1980	199	10
Lise B	950	112	12
Lise C	1100	185	17

Araştırmaya konu olan üç Genel Lisenin dört yıllık disiplin dosyalarına bakıldığında (Tablo 19 ve Tablo 20) 1980 mevcutlu A lisesinin 199 suç dosyası ile birinci sırada olduğu 1100 mevcutlu C lisesinin 185 suç dosyası ile ikinci sırada olduğu ve 950 mevcutlu B lisesinin 112 suç dosyası ile üçüncü sırada olduğu görülmüştür. Okulların mevcutları ve suç dosyaları karşılaştırıldığında A lisesinin suç işleme oranının %10, B lisesinin suç işleme oranının %12, C lisesinin ise suç işleme oranının %17 olduğu görülmüştür. Ayrıca üç lisenin

toplam suç oranlarının % 72'sini erkek öğrencilerin % 28'ini ise kız öğrencilerin işlediği görülmüştür.

2006-2007 ve 2007-2008 öğretim yıllarında en çok disiplin cezası görülen okul C Lisesi, ikinci B Lisesi ve üçüncü A Lisesi iken, 2008-2009 ve 2009-2010 öğretim yıllarında en çok disiplin cezası görülen okul A Lisesi, ikinci C Lisesi ve ardından B Lisesi gelmektedir.

Tablo 21
Uyarma Cezası Alanlar

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Lise A	2	8	0	0	0	0	0	0	2	8	10
Lise B	5	12	0	0	0	0	0	0	5	12	17
Lise C	4	4	0	0	0	0	3	9	7	13	20
Toplam	11	24	0	0	0	0	3	9	14	33	47
%									2,82	6,65	9,48

Tablo 22
Kınama Cezası Alanlar

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Lise A	2	9	0	1	6	10	15	34	23	54	77
Lise B	2	10	2	9	6	5	1	10	11	34	45
Lise C	3	9	0	0	6	13	14	26	23	48	71
Toplam	7	28	2	10	18	28	30	70	57	136	193
%									11,5	27,4	38,9

Tablo 23
Uzaklaştırma Cezası Alanlar

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Lise A	2	9	4	4	14	15	12	52	32	80	112

Lise B	2	10	1	13	0	0	3	21	6	44	50
Lise C	12	31	0	0	3	12	16	20	31	63	94
Toplam	16	50	5	17	17	27	31	93	69	187	256
%								%	13,9	37,7	51,6

Disiplin suçu işleyen öğrencilerin almış oldukları disiplin cezalarına bakıldığında uyarma cezası alan öğrencilerin toplam % 9 oranında, Kınama cezası alan öğrencilerin toplam % 39 oranında, Uzaklaştırma cezası alan öğrencilerin ise toplam % 52 oranında oldukları görülmüştür.

2006-2007 öğretim yılında 35 kez uyarma ve kınama, 66 kez uzaklaştırma cezası verilirken, 2007-2008 öğretim yılında uyarma cezasının hiç uygulamadığı, kınama cezasının 12 kez uzaklaştırmanın ise 22 kez uygulandığı görülmüştür. 2008-2009 öğretim yılında yine uyarma cezası hiç uygulanmaz iken, kınama cezası 46 kez ve uzaklaştırma cezası ise 44 kez uygulanmıştır. 2009-2010 öğretim yılında 12 kez uyarma, 100 kez kınama ve 124 kez uzaklaştırma cezasının uygulandığı görülmüştür. Ayrıca 2009-2010 öğretim yılında disiplin suçu işleme ve ceza uygulama oranının bir önceki öğretim yılına oranla iki kat fazla arttığı görülmüştür.

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül Ve Disiplin Yönetmeliği 14. Maddesinde “Aynı disiplin cezasının verilmesine neden olan aynı davranışın, öğretim yılı içinde tekrarlanması halinde bu davranış hangi cezayı gerektiriyorsa bu cezadan bir derece daha ağır ceza verilir.” Şeklinde ifade edilmektedir. Yine aynı yönetmeliğin 16 maddesinin (2) Ek fıkrasında: “Öğrenci davranışının olumlu olması, başarısı, önceden ceza almamış olması, rehberlik servisinin görüşü hususları da göz önüne alınarak bir alt ceza verilebilir.” denilmektedir.

Yukarıdaki tablolara bakıldığında Uyarma ve Kınama cezalarının toplamından daha çok uzaklaştırma cezası verildiği görülmektedir. Bu durum disiplin cezası verilirken 16. maddenin ilgili fıkrasının dikkate alınmadığı kanaatini oluşturmaktadır. (Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül Ve Disiplin Yönetmeliği 19.01.2007/26408).

Tablo 24

A Lisesi Disiplin Suçları ve Cezalar

Disiplin Cezaları	Uyarma	Kınama	Uzaklaştırma
A Lisesi	Kavga Etmek	Sigara içmek	Ahlaksızlık
Disiplin	Kılık-kıyafet bozukluğu	Öğretmene saygısızlık	Çete Kurmak
Suçları	Kötü yazı yazmak	Dersten Kaçmak	Ders İşleyişini bozmak
	Küfür etmek	Hakaret Etmek	Dersten Kaçmak
	Öğretmene Saygısızlık	İdareyi Yanıltmak	Hakaret Etmek
		Kaba ve Saygısız Davranış	İftira Etmek
		Kavga Etmek	Kaba ve Saygısız Davranış
		Kılık-kıyafet bozukluğu	Kavga Etmek
		Kopya Çekmek	Kılık-kıyafet bozukluğu
		Kurallara uymamak	Kopya Çekmek
		Okuldan Kaçmak	Küfür etmek
			Okul Araçlarını Tahrif Etmek
			Öğretmene Saygısızlık
			Resmi Evrak Çalmak

			Sigara İçmek Sözle Taciz Tehdit Etmek
--	--	--	---

Tablo 25

B Lisesi Disiplin Suçları ve Cezaları

Disiplin Cezaları	Uyarma	Kınama	Uzaklaştırma
B Lisesi Disiplin Suçları	Çete Kurmak	Ders İşleyişini Bozmak	Ders İşleyişini bozmak
	Dersten Kaçmak	Derste Cep Tel Kullanmak	Kavga Etmek
	İstiklal Marşına Katılmamak	Dersten Kaçmak	Kılık-kıyafet bozukluğu
	Kavga Etmek	Kavga Etmek	Kopya Çekmek
	Kopya Çekmek	Kılık-kıyafet bozukluğu	Kumar Oynamak
	Kurallara Uymamak	Kurallara uymamak	Kurallara Uymamak
	Okuldan Kaçmak	Küfür etmek	Küfür etmek
	Sigara İçmek	Okuldan Kaçmak	Okuldan Kaçmak
	Yalan Söylemek	Öğretmene saygısızlık	Öğretmene Saygısızlık
		Sigara içmek	Sigara İçmek
	Yasaklı CD Getirmek	Yasaklı CD Getirmek	
		Zorla Para Toplamak	

Tablo 26

C Lisesi Disiplin Suçları ve Cezaları

Disiplin Cezaları	Uyarma	Kınama	Uzaklaştırma
C Lisesi Disiplin Suçları	Görevi Kötüye Kullanmak	Ders İşleyişini Bozmak	Çete Kurmak
	Kopya Çekmek	Derste Cep Tel Kullanmak	Ders İşleyişini bozmak
	Kurallara Uymamak	Dersten Kaçmak	Derste cep Tel Kullanmak
	Okul Araçlarını Tahrif Etmek	Kavga Etmek	Dersten Kaçmak
	Okulu İnternette Yayınlamak	Kopya Çekmek	Kavga Etmek
	Öğretmene Saygısızlık	Küfüretmek	Kılık-kıyafet bozukluğu
	Sahtecilik	Öğretmene saygısızlık	Kopya Çekmek
	Sigara İçmek	Resmi Evrakta Tahrifat	Kurallara Uymamak
		Sahtecilik	Küfüretmek
		Sigara içmek	Okul Araçlarını Tahrif Etmek
	Tehdit Etmek	Okulu İnternette Yayınlamak	
		Öğretmene Saygısızlık	
		Öğretmeni Tehdit Etmek	
		Resmi Evrakta Tahrifat	
		Sahdecilik	
		Sarkıntılık	
		Sigara İçmek	
		Törenlere Katılmamak	

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinde hangi davranışların karşılığının hangi cezalar olduğu net olarak belirtilmişse de incelediğimiz

okullarda farklı uygulamaların olduğu ve farklı davranışlara farklı cezaların verildiği Tablo 21, 22, 23 ün incelenmesiyle ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca okullarda öğrencilerin işlediği disiplin suçlarına bakıldığında A ve B Lisesinde en çok işlenen suç kavga etmek iken C Lisesinde en çok işlenen suçun öğretmene saygısızlık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 27
Ailesi Sağ Olanların Aldıkları Disiplin Ceza Sayıları

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
<i>Cinsiyet</i>											
Lise A	6	17	4	5	20	24	27	84	57	130	187
Lise B	8	31	3	21	6	5	4	30	21	87	108
Lise C	19	39	0	0	9	20	31	50	59	109	168
Toplam	33	87	7	26	35	49	62	164	137	326	463
%								%	27,6	65,7	93,3

Tablo 28
Ailesi Ayrı Olanların Aldıkları Disiplin Ceza Sayıları

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
<i>Cinsiyet</i>											
Lise A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lise B	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Lise C	1	2	0	0	4	3	2	7	7	12	19
Toplam	1	4	0	0	4	3	2	7	7	14	21
%								%	1,41	2,82	4,23

Tablo 29
Babası Olmayan Öğrencilerin Aldıkları Disiplin Ceza Sayıları

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
<i>Cinsiyet</i>											
Lise A	0	3	0	0	0	1	0	2	0	6	6
Lise B	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Lise C	0	3	0	0	0	0	0	0	0	3	3
Toplam	0	7	0	0	0	1	0	2	0	10	10

% 0 2,02 2,02

Tablo 30
Annesi Olmayan Öğrencilerin Aldıkları Disiplin Ceza Sayıları

Yıl	2006- 2007		2007- 2008		2008- 2009		2009- 2010		Toplam		Toplam	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E		
Lise A	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	
Lise B	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	
Lise C	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Toplam	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	2	
%										0	0,4	0,4

Tablo 27, 28, 29 ve 30 da disiplin defterleri incelenen üç lisenin dört yıllık sonuçlarına baktığımızda ailesi sağ ve öz olan öğrencilerin toplam suç işleme oranlarının % 93 olduğu, anne-baba ayrı olan öğrencilerin toplam suç işleme oranlarının % 4 olduğu, aabası olmayan öğrencilerin toplam suç işleme oranlarının % 2 ve annesi olmayan öğrencilerin ise suç işleme oranlarının % 1 olduğu görülmüştür. Bu bulgulardan da anlaşılacağı gibi en çok suçu ailesi sağ ve öz olan öğrencilerin işlediği görülmektedir. Bu bulgu, daha farklı tekniklerle bu durumun aydınlatılması için yeni araştırmalar yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın konusu olan üç lisenin dört yıllık disiplin dosyalarına baktığımızda toplam 496 suç dosyası ve 34 çeşit suç işlendiği görülmüştür. Bu suçlardan en çok işlenen 121 kez işlenme sayısı ve % 24 suç oranıyla Kavga etmek suçudur. Bu suçu 62 kez işlenme sayısı ve %13 suç oranıyla sigara içmek takip etmektedir. Ayrıca 59 kez tekrar sayısı % 12 suç işlenme oranıyla Öğretmene saygısızlık ve Kopya çekmek olduğu görülmüştür. Ders düzeni bozmak suçunun 37 Dersten kaçma suçunu da 25 kez işledikleri tespit edilmiştir. Yukarıda verilen en çok işlenen suçların yanında şu suçlarında işlendiği görülmüştür: Kılık-kıyafete uymamak, kumar oynamak, okul görüntülerini internette yayınlamak, küfretmek, okuldan kaçmak, kurallara uymamak, evrakta tahrifat, kaba ve saygısız davranmak, hakaret etmek, derste cep telefonu kullanmak, ahlaksızlık, sarkıntılık, yasaklı cd bulundurmak, okul araçlarını tahrif etmek, zorla para toplamak, tehdit etmek, evrak çalmak, iftira etmek, çete kurmak, yalan söylemek, sözle taciz etmek, resmi törenlere katılmamak, öğretmeni tehdit etmek, kötü yazı yazmak, idareyi yanıltmak ve görevi kötüye kullanmak.

Yukarıdaki suçlara bakıldığında şiddete yönelik suçların çok olduğu görülmektedir. Ayrıca sigara içmek suçunun ikinci sırada yer almasının; bununla beraber öğretmene saygısızlık suçunun üçüncü sırada yer almasının, zararlı-kötü alışkanlıklar ve toplumsal değer yaklaşımlarının eğitimindeki sorunlara dikkat çekmesi bakımından önemli olduğu ifade edilebilir. Ders ve ders düzenini bozmaya yönelik suçların küçümsenemeyecek bir sayıda varlığının da disiplin ve sınıf yönetimi kavramındaki uygulamaların yeniden ele alınabileceği ve ileri düzeyde tekrar incelenmesi gerektiğini açığa çıkartmaktadır. Ayrıca teknoloji suçlarının artmasının da önemli olduğu düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma içerisinde alan yazın incelendiğinde disiplin sorunlarına neden olabilecek bir çok neden olabileceği ifade edilmiştir. Edwards (1997 akt. Çelik, 2010) okullarda disiplin sorunlarına kaynaklık edebilecek durumları: Yaşantıya yönelik olmayan öğretim, Düşünme becerilerini öğretmede yetersizlik, Gerçek olmayan yüksek başarı beklentisi, Yarışmacı sınıf ilişkiler dokusu, Yanlış disiplin süreçleri kullanma, Okul içindeki disiplin sorunları olarak ifade etmiştir. Bu diğer faktörlerle beraber, disiplin sorunlarının hem öğrenciler tarafından hem de okul yöneticileri ya da öğretmenler tarafından kaynaklanabileceğini ifade etmek de yerinde olacaktır. Bu araştırma İstanbul' daki bir ilçede bulunan 3 genel lisenin 4 yıl boyunca disiplin kayıt defterlerinde bulunan kayıtlarındaki disiplin suçlarından yola çıkılarak bu suçların neler olduğunu ve değişkenlere göre nasıl dağılım gösterdiğini ortaya koyarak okulda disiplin konusunda bundan sonra yapılacak araştırmalara ve benzer durumlarda alınabilecek önlemlere de bir katkı sağlamaktadır. Disiplin kavramının eğitim için önemi, bu kavramın doğru anlaşılması ve uygulanmasıyla daha net bir şekilde ortaya çıkacaktır. Smith ve Laslett (2002)in belirttiği gibi;

Eğer tüm olumlu tutum ve çabalar işe yaramıyorsa cezayı işe koşmak gerekli olabilir. Bu, davranışı değiştirmenin önemli bir yoludur ancak eğitimciler bunun olumsuz yan etkilerinin farkında olmak durumundadırlar. Cezalandırma uygun olmayan bir davranış modelini öğretir. Çocuklar diğer insanları incitmenin yollarını öğrenebilir ve kişisel problemlerini çözmede yetişkinlerin bu yönlerini taklit edebilirler. (s. 108).

Yapılan araştırmada elde edilen bulgulardan yola çıkılarak incelenen 3 genel lisede 4 yıl boyunca disiplin cezalarının artış göstermesi yukarıdaki ifadeyi incelenen ilçe örneğinde doğrular bir nitelik taşımaktadır. Araştırmada ayrıca okullar arasında benzer ya da aynı disiplin suçlarına farklı niteliklerde cezalar verildiği gözlemlenmiş olup, disiplin yönetmeliğindeki uygulamaların ve düzenlemelerin okuldaki uygulayıcılarının yorumlarına ve bu sorunlarla baş etme kavramlarına göre şekillendiği ifade edilebilir.

Araştırma bulgularından yola çıkılarak ifade edilebilecek diğer sonuçlar ve öneriler şunlardır:

- Araştırılan genel liselerde disiplin suçu işleme oranı erkek öğrencilerde kız öğrencilere oranla üç kat daha fazla olduğu görülmüştür.
- Araştırılan genel liselerde disiplin suçu işleme oranı başarı durumu iyi olan ve kötü olan öğrencilerde düşük ama orta düzey başarılı öğrencilerde yüksek olduğu görülmüştür.
- Araştırılan genel liselerde disiplin suçu işleme oranı sosyal alan öğrencilerde en fazla sayısal alan öğrencilerde ise daha az olduğu görülmüştür.
- Araştırılan genel liselerde disiplin suçu işleme oranı ekonomik düzeyi orta olan öğrencilerde en fazla ekonomik durumu kötü olan öğrencilerde ise en az olduğu görülmüştür.
- Araştırılan genel liselerde disiplin suçunu tekrar etme oranı % 14 tekrar etmeme oranı ise % 86 olarak çıkmıştır. Disiplin cezalarının tekrar etme oranlarında önemli oranda bir düşme yaşanırken, 4 yıl içerisinde 3 genel lisede işlenen disiplin cezalarının artış

göstermesi, disiplin suçlarının incelenen okullardaki öğrenci nüfusuna yayılarak arttığını göstermektedir.

- Araştırılan genel liselerde disiplin suçu işleme oranı en çok on birinci sınıflarda sonra dokuzuncu sınıflarda sonra onuncu sınıflarda ve en az on ikinci sınıflarda olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okula veya sosyal faaliyetlere yoğunlaştırılmaları halinde disiplin suçu işleme oranlarının azalacağını düşünmemizi sağlamıştır. Ayrıca dokuzuncu sınıflarda disiplin suçunun işlenme oranının yüksek olmasında ilköğretim okullarında disiplin yönetmeliğinin kaldırılmasının da etkili olduğu düşünülmektedir.
- Araştırılan genel liselerde disiplin suçu işleme oranı en çok Nisan ayı ikinci Ocak ayı ve üçüncü Aralık ayı şeklinde sıralanmıştır. Nisan ve Ocak aylarında disiplin suçu işleme oranlarının yüksek olmasının nedenlerinden birinin de dönem sonu olmasının ve zayıf derslerin öğrenilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Araştırılan genel liselerde disiplin suçu işleme oranlarının birbirine yakın olduğu görülmüştür.
- Araştırılan genel liselerde disiplin suçu işleme oranının ailesi sağ olan öğrencilerde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun velilerle görüşülerek çözüme ulaştırılmasında fayda sağlayacağı düşünülmüştür.
- Araştırılan ilçedeki genel liselerde suç teşkil eden davranışlardan en çok tekrar edilenlerin kavga etmek, sigara içmek, öğretmene saygısızlık, kopya çekmek, ders düzenini bozmak ve dersten kaçmak olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer suç teşkil eden davranışların da bunların devamı niteliğinde olduğu görülmüştür. Belirlenen diğer suç teşkil eden davranışlar da tekrar edilme sayısına göre Kılık-kıyafete uymamak, kumar oynamak, okul görüntülerini internette yayınlamak, küfretmek, okuldan kaçmak, kurallara uymamak, evrakta tahrifat, kaba ve saygısız davranmak, hakaret etmek, derste cep telefonu kullanmak, ahlaksızlık, sarkıntılık, yasaklı cd bulundurmak, okul araçlarını tahrif etmek, zorla para toplamak, tehdit etmek, evrak çalmak, iftira etmek, çete kurmak, yalan söylemek, sözle taciz etmek, resmi törenlere katılmamak, öğretmeni tehdit etmek, kötü yazı yazmak, idareyi yanıltmak ve görevi kötüye kullanmak şeklinde ortaya çıkmıştır.
- Araştırılan genel liselerde meydana gelen disiplin suçlarının öğretmene, derse ve okul kurallarına karşı olması öğrencilerin olumlu davranışlar gösterme motivasyonlarının düşük olduğunu göstermektedir.
- Araştırılan genel liselerde disiplin suçu teşkil eden davranışlar içerisinde okuldan kaçmak, kavga etmek ve öğretmene saygısızlık etmek gibi davranışların daha çok erkek öğrencilerde görüldüğü anlaşılmıştır.
- Araştırılan genel liselerde erkek öğrencilerin daha çok disiplin suçu işledikleri göz önüne alınarak, eğitim ve öğretim etkinlikleri içerisinde bu öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere yönlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Bunun için okul idareleri, öğrencilerin ekonomik durumları ve ders başarılarını da göz önüne alarak bu öğrencilerin durumunu değerlendirmelidir.
- İstenmeyen davranışları gösterme eğilimi fazla olan bu öğrenciler, hedef ve idealleri konusunda eğitilip rehberlik servislerinden yardım almaları sağlanmalıdır. Bunu gerçekleştirirken okul idareleri rehberlik servisleri öğretmen ve veliler beraber hareket etmelidirler.
- Okulda disiplin sorunlarını ya da istenmeyen davranışları önlemenin en önemli bileşenlerinden biri eğitim yönetiminin ilk ve temel basamağını teşkil eden sınıf yönetimi becerileridir (Başar, 2008). Bu yüzden öğretmenlerin sınıf yönetim yetkinliklerini en üst düzeye çıkaracak okul yönetimlerinin öğretmenlerle destek ve işbirliği içerisinde olan sürekli eğitim ve geliştirme programları (hizmet içi eğitim) oluşturulmalı ve bu sürece veli ve öğrenciler de dahil edilmelidir.

- Disiplin Yönetmeliğinin uygulanmasında ortaya çıkan eksikliklerin giderilmesi ve daha düzenli uygulanması için disiplin uzmanlarınca okul yöneticileri, öğretmenler, disiplin kurulu başkan ve üyelerine yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.
- Bu araştırma okullarda görülen disiplin suçlarının niteliğini, bu suçlara uygulanan cezaları ve bu cezaların sonuçlarına ışık tutması açısından önemlidir.
- Bu araştırma, Eğitim Yönetimi açısından önemli olan disiplin sorunlarıyla baş etme ve bu sorunların okullarda en aza indirilmesi, gerekli tedbirleri almak ve daha sonra yapılacak araştırmalara bilgi oluşturmak açısından önemlidir.
- Bu araştırma öğrencilerin suça yönelme sebeplerini ve bu süreçlerin incelenmesi gerekliliğini ortaya çıkarması açısından önemlidir.
- Araştırmanın bulguları incelendiğinde Charles (2002)'in üzerinde durduğu önemli noktaların ifade edilmesi faydalı olacaktır: Hatalı disiplin kavramının yerine daha geçerli olanı koymak, eğitim ortamlarında gereksinim duyulan temel insan ihtiyaçlarını kavramak, eğitim programlarının ve öğretimin, eğitim ihtiyaç ve hedeflerine uygun ve yeterli hale getirilmesi, istenmeyen davranışların çeşitlerini ve sebeplerinin neler olduğunu tespit etmek ve bunlarla nasıl başa çıkılacağını öğrenmek, öğrencileri zorlamak ve baskı altında tutmak yerine onlara yardımcı olacak şekilde nasıl işbirliği yapılabileceğinin imkânlarının araştırılması, öğrenci-öğretmen işbirliğinin öneminin ve işlerlik basamaklarının anlaşılması, istenmeyen davranışları önleme ve öğrenci öz-denetimini sağlama konusunda gelişim, istenmeyen davranışlar meydana geldiğinde yapıcı ve yardımcı davranışların neler olabileceği konusunda gelişim (Charles, 2002. s. 98).

Kaynakça

- Akar, N. (2006). Ortaöğretim Kurumlarında Karşılaşılan Disiplin Sorunları Ve Eğitim Yöneticilerinin Çözüm Yaklaşımları (Denizli Örneği). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Başar, H. (2007). Sınıf Yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık
- Başaran, E. (2006). Türk Eğitim Sistemi Ve Okul Yönetimi Ankara
- Baysal, N. (2009). İlköğretim II. Kademe Görevli Öğretmenlerin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Sorunlarına, Bunların Nedenlerine Ve Çözüm Yollarına İlişkin Görüşleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Charles, C. M. (2002). Essential Elements of Effective Discipline. Allyn & Bacon: Boston
- Çelik, C. B. (2007). Orta Dereceli Okul Öğrencilerinin Disipline Aykırı Davranışlarda Bulunma Nedenlerinin Araştırılması, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, K. (2008). Disiplin Oluşturma ve Kural Geliştirme, Kıran, H. (Ed.) *Etkili Sınıf Yönetimi*, (237-268), Ankara: Anı
- Erkesici, E. (2005). Meslek Liselerinde Öğrencilerin Disipline Aykırı Davranışlarda Bulunma Nedenleri (Ankara İli Örneği). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Glasser, W. (1999) Okulda Kalite Eğitimi, İstanbul: Beyaz Yayıncılık,
- Güçlü, M. (2004). Ortaöğretim Kurumlarında Disiplin Cezası Alan Öğrencilerin Sosyo Ekonomik Yönden İncelenmesi (Kayseri Örneği) (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

- Gülterler, D.(2007).*Anne-Babaların Uyguladıkları Disiplin Yöntemlerinin Çocukların Disiplin,İçselleştirme, Sosyal Yeterlik ve Bilişsel Olgunlaşma Sorunları İle İlişkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İstanbul/ T İlçesi A Lisesi Disiplin Kurulu Karar Defteri
İstanbul/ T İlçesi B Lisesi Disiplin Kurulu Karar Defteri
İstanbul/ T İlçesi C Lisesi Disiplin Kurulu Karar Defteri
- Karasar, N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel
- Kıran, H. (Ed.) .(2008). Etkili Sınıf Yönetimi. Ankara: Anı
- Korkut, F. (2002). Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2002/23
- Kök, M. (2007). Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğretmen, Rehber Öğretmen Ve Yöneticilerin Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğindeki Ceza Gerektiren Davranışlar İle Cezalara ilişkin Görüşleri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,
- Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim Ve Sosyal Bilimler Der. Bahar 2005, Sayı: 166.
- Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül Ve Disiplin Yönetmeliği, Resmi Gazete, 31.01.1995/ 22188-19.1.2007/26408-4.3.2009/27159)
- Özkök , A. (2005). Disiplinler arası Yaklaşım Dayalı Yaratıcı Problem Çözme. Öğretim Programının Yaratıcı Problem Çözme Becerisine Etkisi Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. sayı: 28
- Sadık, F (2006). Öğrencilerin istenmeyen Davranışları Ve Bu Davranışlarla Baş Edilme Stratejilerinin Öğretmen, Öğrenci Ve Veli Görüşlerine Göre incelenmesi ve Güvengen Disiplin Modeli Temele Alınarak Uygulanan Eğitim Programının Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerine Etkisi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Sarpkaya, P. (2005). Resmi Liselerde Disiplin Sorunları Ve İlgili Grupların (Öğretmen, Öğrenci, Yönetici, Veli) Yaklaşımları: Aydın Merkez İlçe Örneği. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Satoğlu, E. (2008). Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmenlerin Karşılaştıkları Disiplin Sorunları Ve Başetme Yolları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, E. (2002). Etkili Sınıf Yönetimi İçin Kurallar Oluşturmada Pozitif Disipline Dayalı Bazı Öneriler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2002,15(1): (341-353)*
- Smith, J.C. & Laslett, R. (2002.). *Effective Classroom Management*. New York: Routledge
- Şimşek, Ö. F. (2004). Bir Grup Rehberliği Programının Öğretmenlerin Disiplin Anlayışına Etkisi Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 2004 cilt 37 sayı 2, 41-59.
- Vatansever, S.(2008).İlköğretim ikinci kademedeki Disiplin Sorunlarının Farklı Branş Derslerinde Görülme Sıklığı Ve Baş etme Yolları İle İlgili Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EK-1

OKUL ÖĞRENCİ ÖDÜL VE DİSİPLİN KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar No :
Karar Tarihi :
Öğrencinin :
Adı Soyadı :
Doğum Tarihi :
Sınıfı, alanı/dalı ve okul numarası :
Paralı veya parasız yatılı ya da gündüzlü olduğu :
Başarı durumu :
Sağlık durumu :
Ailesinin ekonomik durumu :
Ailesi ile birlikte oturup oturmadığı :
Anne-babasının sağ olup olmadığı :
Anne-babasının öz olup olmadığı :
Ailesinin yanında okuyup okumadığı :
Büyüyüp yetiştiği çevre :
Ailesinin oturduğu yer ve çevresi :
Şimdiye kadar aldığı cezalar ve genel durumu :
Cezayı gerektiren davranışının yapıldığı yer ve tarih :
Cezayı gerektiren davranışının çeşidi :
Cezayı gerektiren davranışının nedeni :
Olayla ilgili olarak; :
a) Cezalandırılan öğrencinin ifadesinin özeti :
b) Tanıkların ifadesinin özeti :
c) Varsa cezayı gerektiren davranışının tespitine :
yarayan diğer deliller :
Cezayı hafifleten veya şiddetlendiren nedenler :
Okul öğrenci ödül ve disiplin kurulunun kanaati :
Verilen cezanın çeşidi ve dayandığı yönetmelik maddesi :
OKUL ÖĞRENCİ ÖDÜL VE DİSİPLİN KURULU KARARI

Okul öğrenci ödül ve disiplin kurulu Başkanı Üye Üye Üye Üye

UYGUNDUR

Mühür ve imza

Okul Müdürü